

SCHEEPVAART

OP DE DOMMEL EN DE AA

- Arnoud-Jan Bijsterveld heeft gesteld dat rivieren als de Dommel en de Aa een alternatief waren voor de Maas wat betreft vervoer met schepen
- Alois van Doornmalen stelde dat Postel goederen over rivieren vervoerde van het klooster Postel tot aan Den Bosch
- Maar hoe zat het dan met de watermolens die immers een rivier van oever tot oever kunnen afsluiten?

- We kijken eerst wat de bronnen zeggen over scheepvaart op de Dommel en de Aa.
- En daarna hoe het zit met die watermolens.

De Dommel

- Scheepvaart Boxtel – Den Bosch vermeld vanaf 1482 tot aan 1899.
- Zeer kronkelig en traag. Transport bulkgoederen.
- Gestopt vanwege spoorlijnen en problemen met bereiken Zuid-Willemsvaart.
- Heel incidenteel vanaf Sint-Oedenrode.

De Essche Stroom (voormalige Dieze)

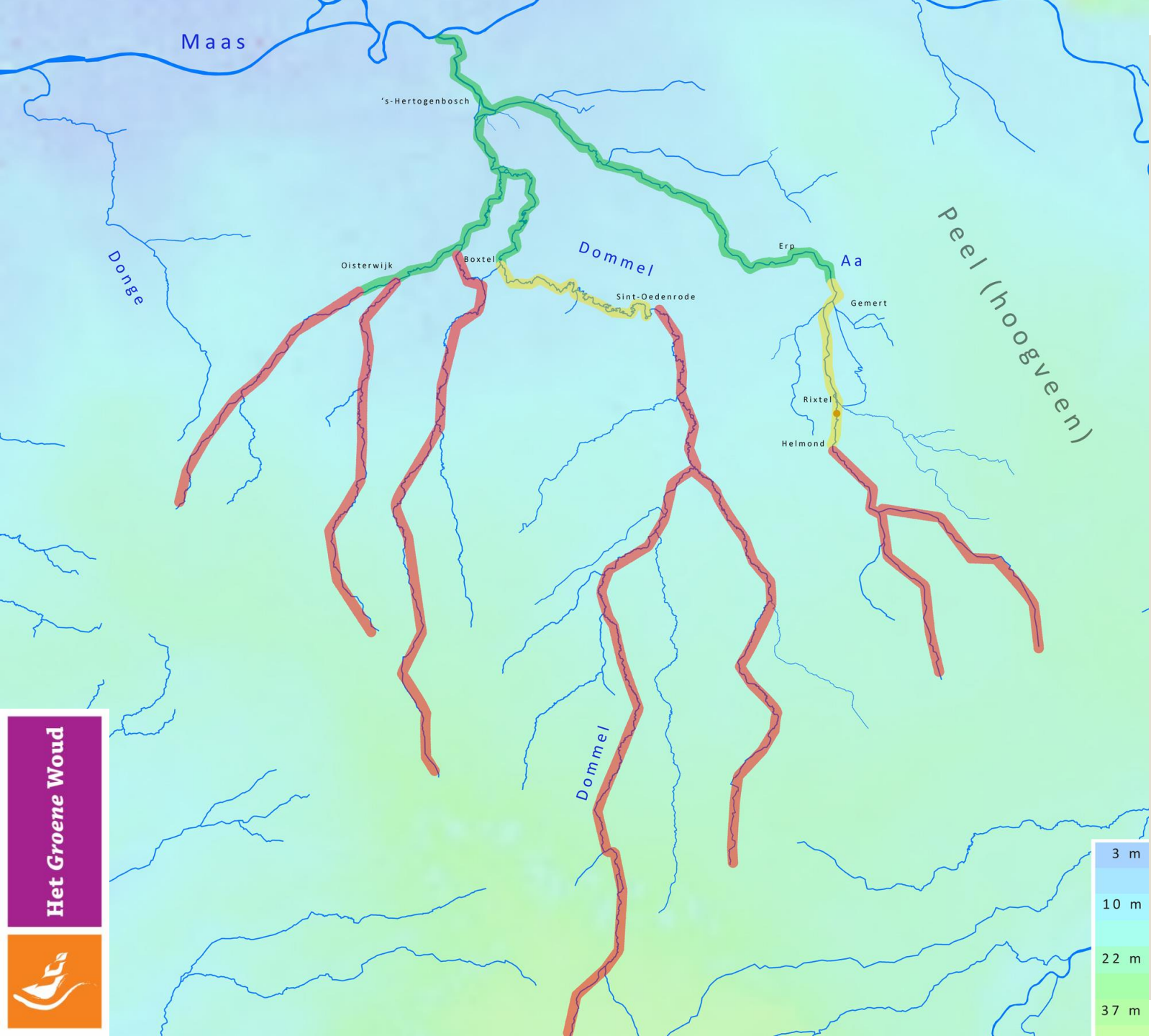
- Scheepvaart Oisterwijk – Den Bosch vermeld vanaf 1355 tot aan 1628.

De Aa

- In 1535 afspraken over breedte en onderhoud
- Scheepvaart Coxse Brug – Den Bosch vermeld vanaf 1401 tot aan 1792. In 1627 bevaarbaar gemaakt tot Helmond, laatste vermelding 1683
- In 18de eeuw klachten over onvoldoende waterpeil. Begin 19de eeuw Zuid-Willemsvaart

Conclusies

- Er werd gevaren over de rivieren, maar niet heel ver: tot Boxtel, Oisterwijk en de Coxse Brug
- Dus zeker geen alternatief voor de Maas
- Rivieren kronkelden erg, het ging traag.
- Economisch alleen interessant voor bulkgoederen als turf, zand, stenen en andere bouwmaterialen
- In de zomer had men soms last van te lage waterstanden

- Over de Aa vaak tot de Coxse Brug, een periode tot Helmond

- Dommel vaak tot Boxtel, incidenteel Sint-Oedenrode

- Essche Stroom: tot Oisterwijk

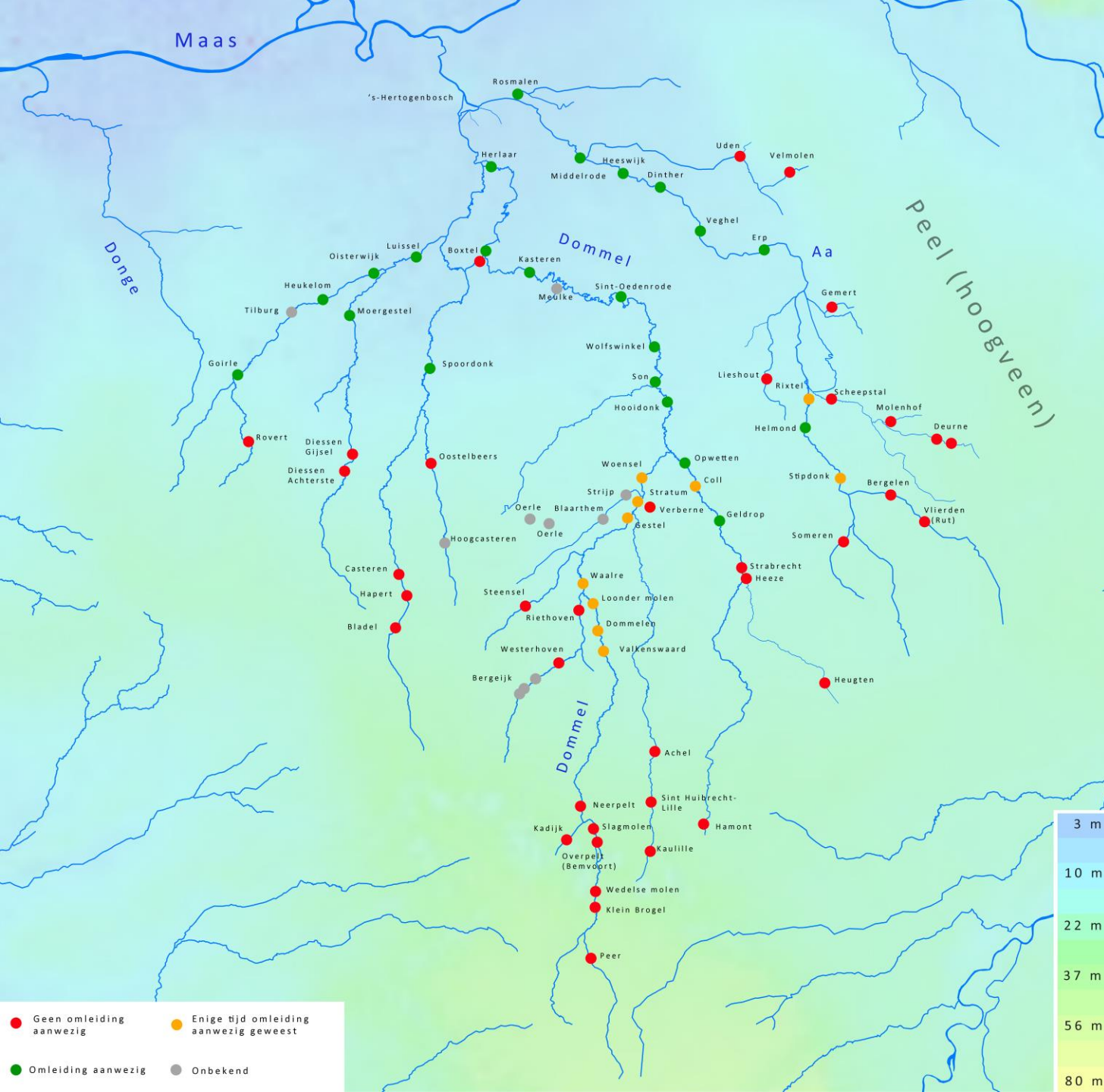
Als Molens waren voorzien van een omleidingskanaal konden schuiten passeren.

Dienden als bescherming tegen teveel water.

Schutgeld

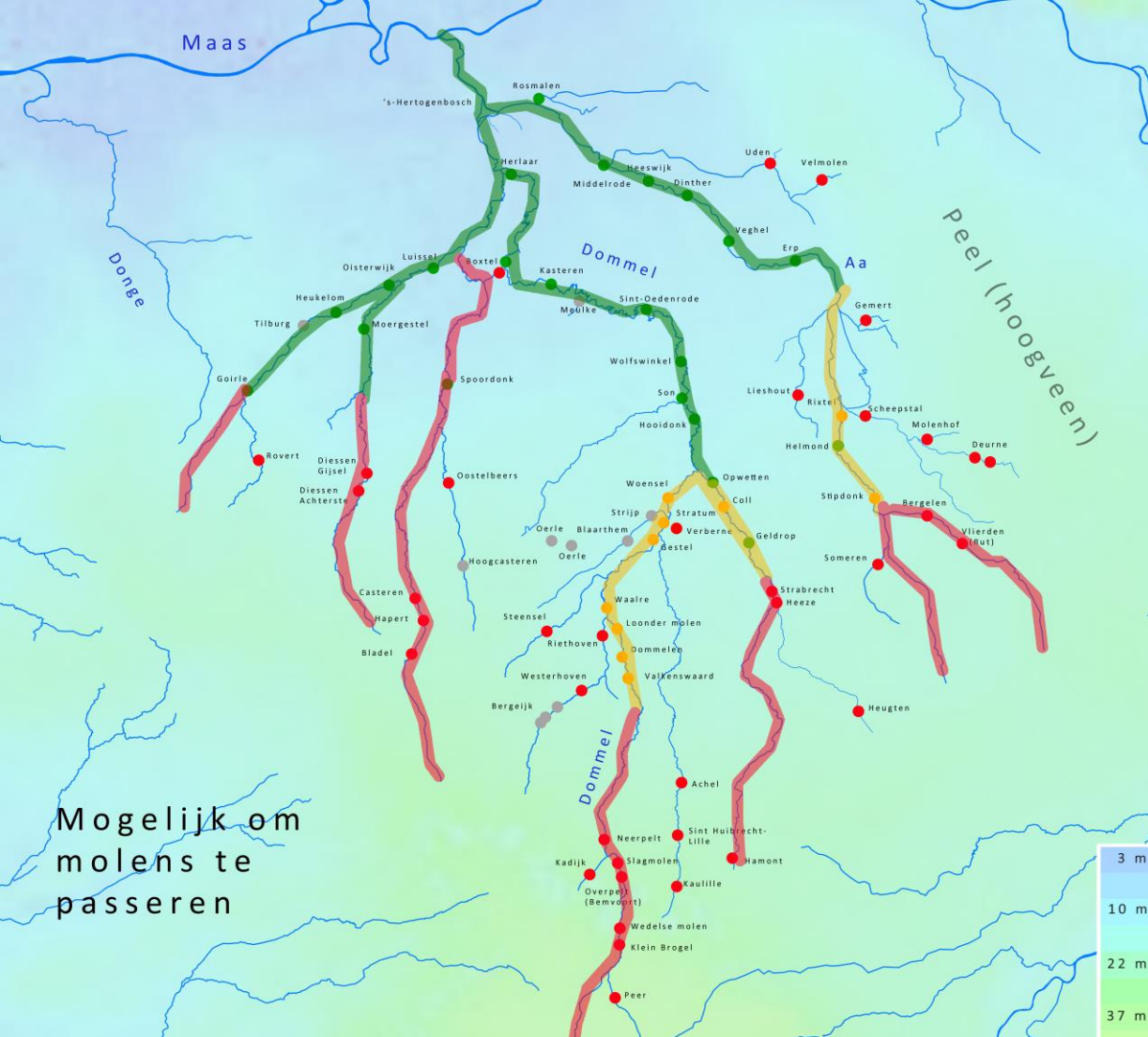

Omleidingskanal
en kwamen
alleen
stroomafwaarts
voor.

Daar voerden
de rivieren
meer water.

Er werd minder ver over de Essche Stroom en Dommel gevaren (Oisterwijk, Boxtel) als wat betreft de watermolens mogelijk was (Goirle, Opwetten). Mogelijk slecht bevaarbaar, situatie Aa beter.

Conclusies

- Slechts enkele watermolens werden door schuiten gepasseerd. Op de Dommel: Herlaar, Boxtel, incidenteel Kasteren en Sint-Oedenrode
- Verder Oisterwijk, en op de Aa: Berlicum, Kilsdonk en Erp. Enige tijd ook Rixtel.
- Het verdwijnen van de watermolens had geen effect meer op de scheepvaart. Die was al eerder verdwenen.
- Naast problemen met bevaarbaarheid, de aanleg van de Zuid-Willemsvaart, spoorlijnen en betere wegen.

Dank voor uw aandacht !

